

Poznaj konsekwencje przyjęcia łapówki

Korupcja niekorzystnie wpływa na stabilność i bezpieczeństwo społeczeństwa. Obniża poziom zaufania obywateli do państwa. Jednym z sektorów istotnych z perspektywy działalności korupcyjnej jest ochrona zdrowia. Jakie zachowania, które pozornie mogą się nie kojarzyć ze zjawiskiem korupcji, w rzeczywistości rodzą odpowiedzialność karną za przestępstwo łapownictwa?

Kluczem do zrozumienia natury zjawiska korupcji jest **właściwe zdefiniowanie**, czym jest łapówka. Przepisy Kodeksu karnego w odniesieniu do zachowań korupcyjnych posługują się sformułowaniem „korzyść majątkowa lub osobista albo jej obietnica”. Właśnie pod tym pojęciem należy rozumieć to, co potocznie określane jest łapówką. Korzyścią majątkową jest **wszelkie przysporzenie**

MARCIN KLONOWSKI
aplikant adwokacki
w Kancelarii
Chmielniak
Adwokaci, doktorant
w Katedrze
Postępowania
Karnego WPIA UJ,
bialekolnierzyki.com.pl

CHMIELNIAK
ADWOKACI

majątkowe uzyskiwane w związku z pełnieniem funkcji publicznej. Może to być kwota pieniężna, rzecz lub usługa. Natomiast korzyścią osobistą jest każde **dobro, które nie ma charakteru majątkowego**, uzyskane w związku z pełnieniem funkcji publicznej. Dla rozróżnienia korzyści majątkowej od osobistej istotne znaczenie ma ustalenie, jakiego rodzaju potrzebę spełnia dana korzyść. Korzyścią osobistą może być na przykład zapewnienie atrakcyjnego wyjazdu zagranicznego. Obietnica udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej oznacza przyrzeczenie, że takowa korzyść będzie wręczona w przyszłości. Przyjęcie obietnicy oznacza w tym przypadku akceptację przez przyjmującego na takie działania w przyszłości.

Pojęcie korzyści majątkowej lub osobistej rozumiane jest bardzo szeroko zarówno w orzecznictwie sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego, jak i doktrynie prawa karnego. Po pierwsze ostatecznie przeważa koncepcja, że łapówką jest także korzyść przyjęta po dokonaniu konkretnej czynności przez osobę pełniącą funkcję publiczną. Sytuacja taka ma miejsce nawet wtedy, gdy łapówka nie miała żadnego wpływu na dokonanie czynności. Po drugie, o tym, czy dany przedmiot lub kwota jest ko-

WAŻNE

Za łapówkę uznawane są również tzw. dowody wdzięczności, które mogą przedstawiać niewielką wartość majątkową.

rzyścią majątkową, w żaden sposób nie przesądza jego wartość. Po trzecie, przyjmowana korzyść nie musi być przeznaczona dla przyjmującego, a może stanowić przysporzenie dla osoby trzeciej. Łapówkę można przyjąć wprost, lecz uczynić można to również przez gest, a nawet w sposób dorozumiany, jeśli wola przyjmującego łapówkę jest wyraźna i niewątpliwa.

Co z dowodami wdzięczności

Z problematyką łapownictwa w sektorze ochrony zdrowia szczególnie łączy się występująca czasem praktyka wręczania tzw. dowodów wdzięczności za przeprowadzony zabieg czy profesjonalną opiekę nad chorym. Jako dowody wdzięczności rozumie się najczęściej **drobne upominki o charakterze rzeczowym** wręczone w trakcie lub już po przeprowadzeniu leczenia. Na gruncie piśmiennictwa oraz orzecznictwa sądów doszło w tej materii do ewolucji. Obecnie przyjmuje się dosyć jednolicie, że odbieranie dowodów wdzięczności stanowi jedną z form przyjęcia łapówki w rozumieniu art. 228 k.k.

Przeciwnicy takiego stanowiska wskazują, że za brakiem bezprawności takiego zachowania może przemawiać zwyczaj i społeczne przyzwolenie na wręczanie drobnych gratyfikacji. Niemniej obecnie takie poglądy prezentowane są w mniejszości, a na gruncie najnowszego orzecznictwa w jasny sposób wskazuje się, że zwyczaj przekazywania drobnych gratyfikacji nie stanowi okoliczności wyłączającej bezprawność zachowania przyjmującego ani wręczającego. Możliwości uniknięcia odpowiedzialności karnej należałoby szukać ewentualnie w znikomej społecznej szkodliwości takiego czynu.

Kto odpowiada za przyjęcie łapówki

Za przyjęcie korzyści majątkowej lub osobistej albo ich obietnicy, na podstawie art. 228 k.k., odpowiada osoba, która przyjmuje ją w związku z pełnieniem funkcji publicznej. Krąg takich osób jest znacznie szerszy niż krąg osób definiowanych jako funkcjonariusze publiczni. Osobą pełniącą funkcję publiczną jest także **osoba zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi**, chyba że wykonuje wyłącznie czynności usługowe. W związku z tym przyjmuje się, że osobą taką może być lekarz zatrudniony w publicznej lub niepublicznej placówce ochrony zdrowia, która korzysta ze środków publicznych.

Co w przypadku zawiadomienia prokuratury

Odpowiedzialność karłą za przestępstwo korupcji ponosi zarówno osoba przyjmująca, jak i osoba wręczająca łapówkę. Z perspektywy możliwości poniesienia odpowiedzialności karnej za przestępstwo korupcji sytuacja osoby wręczającej łapówkę jest zdecydowanie bardziej korzystna. W celu skłonienia osób wręczających łapówkę do wyjawienia takiego procederu organom ścigania ustawodawca zdecydował się wprowadzić rozwiązania prawne mające prowadzić do **rozbicia solidarności łączącej wręczającego i otrzymującego łapówkę**. Przepisy prawa karnego przewidują, że wręczający nie podlega karze, jeśli przyjął korzyść majątkową lub osobistą albo ich obietnicę, ale zawiadomił organy ścigania i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim ten organ o nim się dowiedział. Zastosowa-

nie przywileju bezkarności nie jest uzależnione od okoliczności wręczenia łapówki.

WAŻNE

Wręczający łapówkę może skorzystać z przywileju bezkarności zarówno wtedy, gdy inicjatorem zdarzenia korupcyjnego był otrzymujący, jak i wtedy, gdy sam zaproponował wręczenie łapówki.

Możliwość uzyskania przywileju bezkarności nie jest także zależna od wartości łapówki. Wręczający może zawiadomić organy także o wręczeniu dowodu wdzięczności, jeśli np. w dalszym procesie leczenia jego ocena zachowania lekarza się zmieni. Przywilej bezkarności wręczającego łapówkę stanowi istotny instrument organów państwa w ściganiu przestępstw korupcyjnych.

Jakie kary grożą w przypadku skazania za korupcję

W przypadku skazania za przestępstwo korupcji czynnej przyjmującemu łapówkę grozi kara pozbawienia wolności w typie zasadniczym **do 8 lat**. Prawo karne przewiduje także środki karne, które można nałożyć na przyjmującego łapówkę w związku z popełnieniem przestępstwa. W przypadku drobnych dowodów wdzięczności można podjąć próbę posłużenia się elementem znikomej społecznej szkodliwości czynu. ■

PODSTAWA PRAWNA:

► ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1137).